

Anna Sunesdotter

Vänskap in i döden

- Börja med att läsa texten om Anna (se nästa sida)
- Läs därefter de två bloggarna
- Till sist titta på domslutet
- Svara på frågorna

VÄNSKAP IN I DÖDEN

Anna Sunesdotter avrättades på Visingsö, den 22 januari 1679.

Anna från Ed hade arbetat hos kyrkoherden sedan hon var 14 år. Hon och dottern i huset, Elin, blev goda vänner. De umgicks alltid; arbetade, drömde om framtiden, gladdes eller sörjde tillsammans. Mellan de unga flickorna fanns inga hemligheter. När de var i tjugofemårs-åldern berättade Anna för sin väninna att hon var förälskad i en fiskargosse från Vrixlösa och att hon lovat bli hans brud. Hon var lycklig och drömde om ett liv med en man hon älskade. Elin blev förstas glad åt nyheten och berättade att hon själv inte hade någon käraste. När trumpetaren på Visingsborgs slott, Peder Jacobsson, kort därefter önskade den vackra Anna till hustru, tvingades hon av sina föräldrar att säga ja. I sorg lämnade hennes älskade fiskargosse ön.

Samtidigt anhöll den medelålders och sjuklige komministern på Visingsö om Elins hand, och också hennes föräldrar gav sitt godkännande. År 1668 hölls på så vis ett dubbelbröllop på Visingsö, utan kärlek hos någon av brudarna. Tiden gick men ingen av dem blev lycklig i sitt äktenskap. Misströstan, sorg och besvikelse knöt deras band än starkare och de lovade varandra evig vänskap.

Tio år passerade och Annas hjärta läkte inte. Då kom fiskargossen tillbaka till Visingsö. Under åren ute i kriget hade han vunnit ära, rang och rikedom. Anna drömde om ett annat liv och var desperat. Hon bestämde sig för att förgifta sin man. I hennes värld var det enda chansen att möjligen bli fri. Men trumpetaren hade två misstänksamma systrar, som tidigt menade att brodern inte dött en naturlig död. De anklagade Anna för att ha förgiftat honom och hon spärrades in i slottets fängelse. Vid varje förhör nekade hon till brottet, trots omfattande bevisning.

Elin var slottspräst, därför kunde prästfrun besöka sin väninna när hon ville under fångenskapen. Det var förstas med sorg i hjärtat, för Elin visste hur illa saken låg till. Det fanns aldrig någon möjlighet att rädda Anna, även om hon nekade till brottet var hon skyldig till mord. Istället ville Elin till varje pris skona väninnans själ "så att hon kunde gå ur tiden som en botfärdig synderska, med en tro på Guds nåd". Elins vänskap var trofast och osviklig. Hon fick väninnan att erkänna brottet vid ting i Visingsö tingshus. Anna medgav att hon dödat sin man med arsenik. Hon dömdes att "halshuggas och i Bååle brinna". Domen ändrades tack vare den dömdas "redliga bekännelse och botfärdiga sinnelag". Hennes kropp skulle skonas från bålet och istället få begravas på avrättningsplatsen. Sägner berättar att Elin vävde likklämning och huvudduk under nätterna mellan den 15:e januari och dödsdagen. På dagarna var hon i fängelset hos Anna. Avrättningen ägde rum på en svagt upphöjd plats, så att många kunde stå runt och se vad som skedde. Några meter från kullen, där hennes huvud rullade ner, grävdes hennes kropp ner i jorden.

Sommaren efter lades en sten, ungefär en meter i fyrkant, över graven och på dess översida inhöggs ett likarmat kors. Elin planterade vintergröna runt stenen.

Webblänk

<https://prakt ochmakt.wordpress.com/fordjupningar/anna-sunesdotter-domdes-till-doden/>
<https://jonkopingslansmuseum.se/bloggportal/byggnadsvard/anna-forgiftade-sin-man-domdes-till-doden/>

Domslut:

Anna Sunesdotter avrättades på Visingsö, den 22 januari 1679.

Sententia

Hwarföre Rätten dömer; att Anna Sunesdotter som pröfwat genom förgörningar dödat sin Ehta Man Peder Jacobsson, skall härföre Halshuggas och i Båålebrinna, efter Högm. 15 Cap. Ll. 11 Cap. rod. tit. [-] doch TingzRättens domb, hans HögGrefl. Nå:de Herr Rijksdrotzen, Högborne Herr Grefwe Per Brahe Grefwe till Wijsingzborg, frijherre till Caijana; etc. etc. tillHög och nådig förklaring, underdånigst ödmjukeligen heemstäldt.

Förklarar i dagens språk:

Sententia = Domstolens beslut - domslut

Varför rätten dömer att Anna Sunesdotter som prövas genom förgörningar (förgiftning) dödat sin äkta man Peder Jacobsson skall härför (därför/på grund av detta) halshuggas och i brännas på bål på grund av högmödsbrott (i detta fall mord) enligt följande lagar.

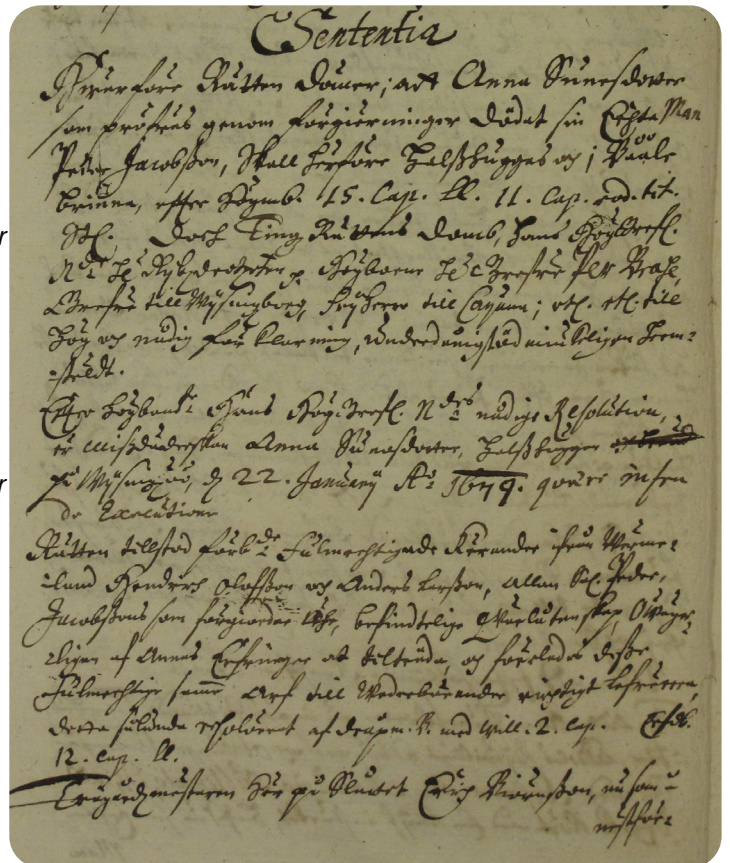
Tingsrättens dom, hans höggrevlige nåde herr Rijksdrotzen = chef för rättsväsendet, högdalige Herr Greve Brahe – greve av Visingsborg, Friherre till Caijana med flera Hög och nådig förklaring = att personen på något sätt benådas, det vill säga döms mildare än väntat. Underdånigst ödmjukeligen heemstäldt = detta är beslutat

Tillägg - förklaring:

Stycket om att Anna skulle brännas på bål är överstruket i domen och det betyder att Anna Sunesdotter inte brändes på bål efter hennes avrättning utan kunde begravas.

Länk till ordlista:

[sententia](#) | [SAOB](#)

Frågor till texten:

1. Vad berättar texten om hur det var att växa upp som ung kvinna under 1600-talet, utveckla svaret.

2. Hur har de som skrivit de två bloggarna använt historien?

3. Vad är syftet med att använda historien på detta sätt?

4. Vilka konsekvenser får det att använda historien på detta sätt?

5. Tror du att det var vanligt att kvinnor giftes bort mot sin vilja?

6. Tidigare i texten om domslutet finns det med att det var enbart män i nämnden som beslutade om domen. Varför var det endast män i nämnden tror du?

7. Vad betyder ordet Sententia?

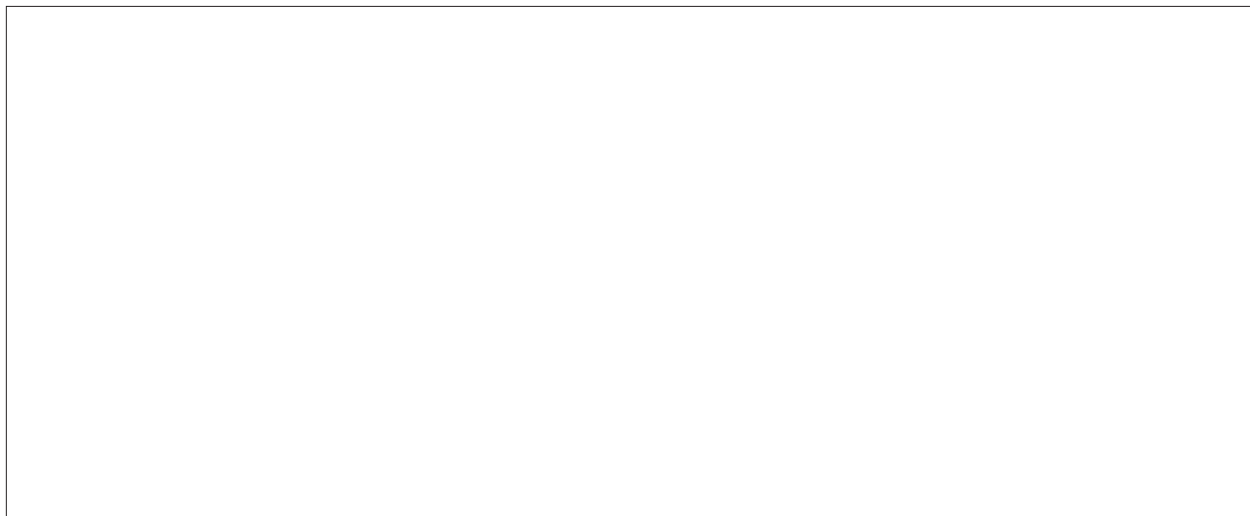
8. Vad är egentligen Arsenikum eller Mercurium sublimatum?

9. Språket har ändrats en hel del sedan 1600 – talet, är det risk att vi tolkar händelser på olika sätt?

10. Det sägs i texten att Elin väljer att stödja Anna genom att plantera vintergröna vid Annas grav, varför stöttade hon sin vän in i döden tror du?

11. När blev det förbjudet att gifta bort någon mot sin vilja i Sverige?

12. Det sägs att det fortfarande växer vintergröna på platsen, på vilket sätt ger detta liv till historien? Påverkar det trovärdigheten på något sätt.

13. Hur vanligt är det idag att det händer i världen?

